

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

“HE’S A WANDERER”

בראשית רבה (כב:ט)

מקדם, רב אמר בכל מקום רוח מזרחית קולטת, אדם הראשון, ויגרש את האדם וישכן מקדם לג"ע, קין, ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד קדמת עדן, הרוצח (דברים ד) אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש,

מדרש תנחומא (בראשית סי' ט)

א"ל כל העולם כולו אתה סובל ועוני אינך יכול לסבול גדול עוני מנשוא. א"ל הואיל ועשית תשובה צא וגלה מן המקום הזה שנאמר ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד. כשיצא כל מקום שהיה הולך היתה הארץ מזדעזעות מתחתיו והיו חיות ובהמות מזדעזעות ואומרות מהו זה. אומרות זו לזו קין הרג את הבל אחיו גזר הקב"ה עליו נע ונד תהיה.

רד"ק (בראשית ד:טז)

נד ממקום למקום עד שישב לו במזרח עדן רחוק מן המקום שהיה בו אביו ואמו. וגם שם לא נח לו כי כבר נגזר עליו שיהיה נע ונד כל ימיו, אלא שרוב ישיבתו היה באותו מקום שהיה קדמת עדן, ואשתו ובניו ישבו שם תמיד והוא נד

רמב"ן (בראשית ד:טז)

וטעם וישב בארץ נוד – שלא הלך בכל העולם, אבל באותה הארץ ישב, נודד תמיד, לא ינוח במקום ממנה כלל. ונקראת "ארץ נוד" על שמו לעולם:

רד"ק (בראשית ד:יז)

בעת שנולד לו הבן הוא היה בונה עיר לשבתו ושבת בניו והדורות הבאים אחריו, ובקדמת העדן היה זה, לפיכך קרא שם העיר כשם בנו, לפי שנולד לו הבן בעת שהיה בונה עיר

רמב"ן (בראשית ד:יז)

וטעם "ויהי בונה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך" – כי מתחילה היה חושב להיות עירי בעונו, ואחרי שנולד לו זרע החל לבנות עיר להיות בנו יושב בה, ובעבור כי הוא ארור ומעשיו לא יצליחו קראו "חנוך", להגיד כי לא בנאה לעצמו, כי הוא אין לו עיר ומושב בארץ, כי נע ונד הוא, אבל יהיה הבנין לחנוך, וכאלו חנוך בנאה לנפשו. ומפני שלא אמר "ויבן עיר" . . . יורה כי היה כל ימיו בונה העיר, כי מעשיו ארורים, יבנה מעט בטורח ועמל, וינוע וינוד מן המקום ההוא, ויחזור שם ויבנה מעט, ולא יצליח את דרכיו: ונכתבו תולדות קין ומעשיו, להודיע כי השם ארך אפים והאריך לו, כי הוליד בנים ובני בנים. והזכיר כי פקד עון אבות על בנים ונכרת זרעו.

R. Samson Raphael Hirsch (Bereishis 4:17)

It does not say עיר עיר, he built a city, but, he became a builder of a city. With him a new enterprise started - the city. Cain been cut off from the earth . . . cut off from God and his fellow-men. What remained unto

him? He himself was what remained for him, the stock of mental powers and abilities which was part of his personality, and from that quite naturally the "city builder" emerged. The city, as contrasted to land . . . is a complex of human beings that make their living purely out of human powers . . . the fields which the city-dweller has to cultivate are his powers, his mind, and his abilities . . . On the land the fields are "cultivated," in the city it is the man. In the city all of the slumbering capabilities of men are awakened and men become wide awake . . . It is, accordingly, extremely characteristic that city life first began with Cain, the one who was cut off from the land and thrown back on himself. His first son made it incumbent on him to think of providing for the future and for him there was no other way but to make a beginning of founding city life.

רמב"ן (בראשית ד:כב)

ובבראשית רבה יש אומרים אשתו של נח היתה, ולמה היו קורין אותה נעמה, שהיו מעשיה נאים ונעימים. נתכוונו לומר, שהיה לה שם בדורות ההם כי היתה צדקת והולידה צדיקים, ולכן יזכרנה הכתוב. ואם כן נשאר לקין זכר מעט בעולם . . . ומדרש אחר לרבותינו שהיא האשה היפה היא מאד שממנה תעו בני האלהים . . . ואחרים אמרו (זהר חדש א יט ב, מדרש הנעלם) כי היא היתה אשת שמדון, אם אשמדאי, וממנה נולדו השדים, כי כן ימצא שמה בכתבי שמושי השדים. והכתוב ירמוז ויקצר בתעלומות כאלה:

בראשית רבה (כג:ג)

רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר זה תבל עבירתו של קין, קין הרג ולא היה לו במה להרוג, אבל זה לוטש כל חורש נחושת וברזל, ואחות תובל קין נעמה, א"ר אבא בר כהנא נעמה אשתו של נח היתה, למה היו קורין אותה נעמה שהיו מעשיה נעימים, ורבנן אמרי נעמה אחרת היתה, ולמה היו קורין אותה נעמה שהיתה מנעמת בתוף לעבודת כוכבים.